

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2007. gada 8.augustā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Dz.Melbārdis,

piedaloties pieteicējai – S.S., atbildētāja – Rīgas domes Rīgas bāriņtiesas pilnvarotajai pārstāvei Anitai Silajānei un trešās personas lietā J.K. aizbildniecības iestādes Bērnu nama/*dzēsts bērnu nama nosaukums*/pilnvarotajai pārstāvei Lindai Pušpurei,

2007.gada 25.jūlijā, Rīgā, Antonijas ielā 6 atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu pēc S.S. pieteikuma par Rīgas domes Rīgas bāriņtiesas 2007.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-6/1289 atcelšanu.

Aprakstošā daļa.

[1] 2007.gada 12.jūnijā Rīgas bāriņtiesa (turpmāk saukta bāriņtiesa vai atbildētāja) pieņēmusi lēmumu Nr.1-6/1289 „Par ārpus ģimenes aprūpē nodotās J.K. uzturēšanos mātes S.S. ģimenē” (turpmāk-pārsūdzētais lēmums). Ar pārsūdzēto lēmumu bāriņtiesa nolēma atteikt atļaut J.K. uzturēties S.S. (turpmāk-pieteicēja) ģimenē brīvdienās un svētku dienās.

[2] Pārsūdzētajā lēmumā norādīts:

[2.1] ar bāriņtiesas 2005.gada 13.decembra lēmumu Nr.1-6/2451 lietā Nr.3-5/317-2005 pieteicējai atņemtas J.K. aprūpes tiesības, jo māte nespēja kontrolēt bērna uzvedību, nespēja nodrošināt bērna audzināšanu un uzraudzību. Bērns nepakļāvās mātes audzināšanas prasībām, neiecietīgi izturējās pret māti.

[2.2] Ar Cēsu pilsētas bāriņtiesas 2006.gada 1.marta lēmumu Nr.1-6/8 lietā Nr.3-5/1-2006 A.K., personas kods */dzēsts personas kods/*, deklarētā dzīvesvieta */dzēsta adrese/*, Cēsīs, atņemtas J.K. aprūpes tiesības, jo tēvs nespēja nodrošināt bērnam pienācīgu aprūpi.

[2.3] Ar bāriņtiesas 2006.gada 4.aprīļa lēmumu Nr. 1-6/707 lietā Nr.5-5/48-2006- J.K. ievietota ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijā. Viņa ievietota Rīgas pašvaldības bērnu namā */dzēsts bērnu nama nosaukums/*(turpmāk - bērnu nams), J.K. mācību laikā dzīvoja un mācījās Cēsu sanatorijas internāta pamatskolā, bet pēc J.K. lūguma no 2007.gada 22.marla turpina mācības Rīgas */dzēsts skolas nosaukums/ /dzēsts klases numurs/*.klasē un uzturas bērnu namā.

[2.4] Ar bāriņtiesas 2006.gada 13.jūnija lēmumu Nr.1-6/1557 lietā Nr.5-5/48-2006 *J.K.* tika atļauts uzturēties pieteicējas ģimenē vasaras brīvlaikā no 2006.gada 13.jūlija līdz 2006.gada 31.augustam, kā arī brīvdienās un svētku dienās no 2006.gada 1.septembra līdz 2006.gada 18.septembrim, jo bija pamats uzskatīt, ka pieteicēja, meitai uzturoties ģimenē, spēs nodrošināt bērna uzraudzību un audzināšanu.

[2.5] Ar bāriņtiesas 2006.gada 17.oktobra lēmumu Nr. 1-6/2292 lietā Nr.5-5/48-2006 tika atteikts *J.K.* uzturēties pieteicējas ģimenē brīvdienās un svētku dienās, jo bāriņtiesa secināja, ka bērnam uzturoties mātes ģimenē, māte nespēja nodrošināt meitas pilnvērtīgu uzraudzību. *J.K.* lietoja alkoholu, savstarpējās meitas un mātes attiecības ģimenē bija neadekvātas - bērns ar necieņu izturējās pret māti, sita un draudēja mātei, tādēļ māte baidījās no meitas un ar iesniegumu pēc palīdzības vērsās policijā.

Pieteicēja nespēja kontrolēt meitas uzvedību, nespēja nodrošināt *J.K.* uzraudzību ciemošanās laikā, savlaicīgu meitas atgriešanos mācību iestādē un mājās. *J.K.* neievēroja mātes audzināšanas prasības, kas savukārt varēja radīt draudus bērna veselībai un dzīvībai, sevišķi gadījumā, ja bērns nakts laikā neatrodas mājās.

[3] 2007.gada 29.jūnijā Administratīvajā tiesā saņemts pieteicējas pieteikums ar lūgumu atcelt Rīgas bāriņtiesas 2007.gada 12.jūlija lēmumu Nr.1-6/1289 „Par ārpus ģimenes aprūpē nodotās *J.K.* uzturēšanas mātes *S.S.*”. Pieteikumā ir minēti šādi pieteicējas viedokli apstiprinoši argumenti:

[3.1] Rīgas pilsētas bāriņtiesa vairākkārt sniedza nepatiesas ziņas, kuras ir aizskārušas pieteicējas godu un cieņu. Piemēram, Rīgas bāriņtiesas 2005.gada 13.decembra lēmuma Nr.1-6/2451 lietā Nr. 3-5/317 -2005 norādīts:

1) pieteicējai atņemtas *J.K.* aprūpes tiesības, jo māte nespēja kontrolēt bērna uzvedību, nespēja nodrošināt bērna audzināšanu un uzraudzību. Bērns nepakļāvās mātes audzināšanas prasībām, neiecietīgi izturējās pret māti.

2) pieteicējas garīgas veselības stāvoklis turpmāk nav prognozējams. pieteicēja savas garīgās veselības stāvokļa dēļ negatīvi ietekmē bērna garīgo attīstību.

[3.2] 1997.gada 5.martā Valsts Cilvēktiesību birojs sniedza pieteicējai atbildi, noradot, ka pieteicējas psihiskais stāvoklis nevar būt par pamatu tam, lai pieteicēju atstumtu no bērna audzināšanas.

[3.3] ar Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 26.aprīļa spriedumu (*lieta Nr.A42158204; AA953-06/12*) Medicīniskās aprūpes un darbības ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcija (turpmāk-MADEKKI) 2004.gada 12.marta atzinums Nr.7-25-S-42 atzīts par prettiesisku.

2007.gada 23.janvārī MADEKKI sava vēstulē Nr.7-25-s-1476 izteica pieteicējai atvainošanas par MADEKKI rīcības rezultātā nodarīto pieteicējas tiesību aizskārumu un nodarīto morālo kaitējumu.

[4] 2007.gada 19.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā tika saņemti atbildētājas - Rīgas bāriņtiesas – paskaidrojumi, kuros atbildētāja pieteikumu neatzīst pilnībā un kā argumentus min šādus faktus:

[4.1] Pieteikumā norādītais par bāriņtiesas 2005.gada 13.decembra lēmumu Nr.1-6/2451 „Par *J.K.* aprūpes tiesību atņemšanu *S.S.*” neattiecas uz lietu par bāriņtiesas 2007.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-6/1289 „Par ārpusģimenes aprūpē nodotās *J.K.* uzturēšanos mātes *S.S.* ģimenē” atcelšanu.

Ar 2007.gada 12.aprīļa Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumu lietā Nr.SKA-174/2007 atstāts negrozīts Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 13.oktobra spriedums lietā, kas ierosināt uz pieteicējas pieteikuma pamata par Rīgas bāriņtiesas 2005.gada 13.decembra lēmuma Nr.1-6/2451 „Par *J.K.* aprūpes tiesību atņemšanu *S.S.*” atcelšanu, atstājot spēkā bāriņtiesas pieņemto lēmumu. Bāriņtiesas rīcība atzīta par pamatotu, bet pieteicējas sūdzība noraidīta.

[4.2] Pieteikumā norādītais par bāriņtiesas 2006.gada 18.septembra lēmumu Nr.1-6/2028 „Par *J.K.* aprūpes tiesību atjaunošanu *S.S.*”, ar kuru nolemts atteikt atjaunot *J.K.* aprūpes tiesības pieteicējai, neattiecas uz lietu par bāriņtiesas 2007.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-6/1289 atcelšanu. Arī 2006.gada 18.septembra lēmums ir pārsūdzēts un ar 2007.gada 23.maija Administratīvās apgabaltiesas spriedumu pieteicējas pieteikums par bāriņtiesas lēmuma Nr.1-6/2028 atcelšanu ir noraidīts.

[4.3] Pieteikumā norādītais par MADEKKI darbību neattiecas uz bāriņtiesas 2007.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-6/1289 atcelšanu.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma motīvu daļā 12.punktā norādīts, ka Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka gan pirmās, gan apelācijas instances tiesa vērtējusi visus pierādījumus, kas saistīti ar pieteicējas garīgās veselības stāvokli. Bāriņtiesas rīcība atzīta par pamatotu.

[4.4] Pieteikumā norādītais par bērnu nama */dzēsts bērnu nama nosaukums/direktora uzvedību un attieksmi pret J.K.* neattiecas uz lietu par bāriņtiesas 2007.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-6/1289 atcelšanu.

[4.5] Rīgas bāriņtiesa uzskata pieteicējas norādīto, ka viņa spēj kontrolēt meitas uzvedību, nodrošināt *J.K.* audzināšanu un uzraudzību, un bērna interesēs ir viesoties un dzīvot mātes dzīvesvietā par nepamatotu, turklāt tas norāda, ka pieteicēja neatzīst ģimenē pastāvošās problēmas.

[4.6] Pieteicēja pieteikumā nav minējusi nevienu argumentu, kas attiecas uz pārsūdzēto administratīvo aktu.

[4.7] Pārsūdzētais lēmums tika pieņemts nepilngadīgā bērna interesēs saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajā daļā teikto, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Bērna interesēs šobrīd ir atrasties vidē, kas pēc iespējas mazāk negatīvi ietekmē bērna attīstību.

[5] Pieteicēja tiesas sēdē pieteikumu uzturēja uz pieteikumā minētajiem motīviem, norādot, ka bāriņtiesas locekļi nevar būt eksperti ārstniecības jautājumos, tāpēc bāriņtiesa nevar pieņemt lēmumu par aprūpes tiesību ierobežošanu, pamatojoties uz pieteicējas veselības stāvokli. Bērna aprūpes tiesības pieteicējai esot atņemtas tāpēc, ka viņa ir bijušas garīgās veselības

problēmas, tomēr šīs problēmas nav tik dziļas, lai viņa nevarētu aprūpēt meitu. 2005. gadā pieteicēja ir tikusi galā ar meitas audzināšanu, bet neskatoties uz to, meita esot atdota tēvam alkoholiķim. Neviena nevēloties nozīmēt viņai garīgās veselības pārbaudi. 2. grupas invaliditāte, kas noteikta sakarā ar kustību traucējumiem, nevar būt pamats pieteicējai liegt aprūpes tiesības. Pieteicēja esot pārsūdzējusi arī Medicīniskās aprūpes un darbības ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcijas (MADEKKI) lēmumus.

Meitas uzvedība esot pasliktinājusies pēc tam, kad tā pārvesta uz pusaudžu kopmītni, kurā dzīvo arī bērni no nelabvēlīgām ģimenēm. Problēma esot tā, ka meita bērnu namā saņemot dienas naudu, kuru notērējot pirkdama cigaretes. Meitai, atrodoties pie pieteicējas, iespēja iegādāties cigaretes nepastāv, jo pieteicēja ierobežo meitas kabatas naudas apmēru. Pieteicējai, viņas skatījumā, ir pieredze bērnu audzināšanā, jo viņa esot strādājusi gan par ārsti, gan arī par skolotāju. Audzināšanas jautājumos viņai palīdzot arī kaimiņi, pieteicēja sadarbojoties ar policiju. Materiālo līdzekļu meitas audzināšanai arī pietiek, jo viņa strādā par tulkku. Bāriņtiesa, atņemot pieteicējai aprūpes tiesības un atstājot meitu bērnu namā, nodara pāri meitai. Pieteicēja arī norādīja, ka pašreiz meita ir ļoti agresīva un viņai būs grūti, tāpēc vajadzēs lūgt arī kaimiņu palīdzību, tomēr pieteicēja uzskata, ka ierobežojot naudas došanu meitai, ir iespējams panākt pozitīvu rezultātu.

[6] Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina uz paskaidrojumos minētajiem motīviem, papildus norādot, ka, pieņemot lēmumu, tika izvērtētas visas pieteicējas iespējas audzināt meitu un pieteicējas veselības stāvoklis faktiski nebija noteicošais aprūpes tiesību atņemšanai un neatjaunošanai. Tāpat atbildētājas pārstāve norādīja, ka nav pamatots pieteicējas apgalvojums par to, ka sociālā dienesta darbinieki atbalsta meitas atrašanos pie pieteicējas, jo Rīgas Vidzemes priekšpilsētas sociālais dienests 2007. gada 3. maijā, t.i., pirms Bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas savā vēstulē norāda, ka faktiskā situācija kopš 2006. gada 18. septembra sēdes nav mainījies, līdz ar to bērna interesēs ir labāk, ja bērns paliek ārpusģimenes aprūpē. Pieteicējai nav kontakta ar meitu, pieteicēja nespēj audzināt meitu. Konfliktējot meita sit māti, kas pašai mātei var būt bīstami.

[7] Trešās persona lietā – nepilngadīgās *J.K.* – aizbildniecības iestādes Bērnu nama /*dzēsts bērnu nama nosaukums*/ pilnvarotā pārstāve paskaidroja, ka bērna māte netiek galā ar savu meitu, meitene sit māti.

[8] Nepilngadīgā *J.K.* paskaidroja, ka nevēlas dzīvot kopā ar savu māti (pieteicēju), jo viņai ar māti nav labas attiecības, māte nekad tā pa īstam par viņu nav rūpējusies, jo *J.* visu bērniību ir pavadījusi pie vecmāmiņas. Agrāk nav pazinusi savu māti tik ļoti, tāpēc sākumā domājusi, ka mātei ir tikai smags raksturs, bet jo vairāk māti iepazīst, jo vairāk liekas, ka mātei ir garīgās veselības traucējumi. Kopā ar māti ir dzīvojusi tikai tāpēc, ka varējējusi Rīgā tikties ar draugiem.

Motīvu daļa

[9] Tiesa, izvērtējot pieteicējas pieteikumu, atbildētājas, trešās personas un *J.K.* paskaidrojumus, lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[10] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL 103. pantā) ir noteikts tiesas pienākums, izskatot administratīvo lietu, pārbaudīt iestādes izdota administratīvā akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumus rīcības brīvības ietvaros. Tiesiskums tiek vērtēts, pārbaudot, vai iestāde ir rīkojusies saskaņā ar procesuālajām un materiālajām tiesību normām. Lietderības apsvērumi tiek vērtēti, pārbaudot, vai administratīvais akts izdots pamatoti un vai tas pārlieku neierobežo personas intereses, samērojot tās ar sabiedrības interešu aizsardzību.

[11] Tiesa ir konstatējusi, ka bāriņtiesa ir izskatījusi pieteicējas lūgumu atļaut nepilngadīgajai *J.K.* sestdienās, svētdienās un svētku dienās uzturēties pieteicējas ģimenē un 2007.gada 12.jūnijā ar lēmumu Nr.1-6/1289 „Par ārpusģimenes aprūpē nodotās *J.K.* uzturēšanos mātes *S.S.* ģimenē” (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) pieteicējas lūgumu ir noraidījusi.

[11.1] Pārsūdzētajā lēmumā bāriņtiesa ir konstatējusi, ka:

1) Pieteicējai ar bāriņtiesas 2005. gada 13. decembra lēmumu Nr.1-6/2451 lietā Nr.3-5/217-2005 ir atņemtas *J.K.* aprūpes tiesības, jo māte nespēja kontrolēt bērna uzvedību, nespēja nodrošināt bērna audzināšanu un uzraudzību, un bērns nepakļāvās mātes audzināšanas prasībām.

2) Ar Cēsu pilsētas bāriņtiesas 2006. gada 1. marta lēmumu Nr.1-6/8 lietā Nr.3-5/1-2006 *A.K.* (*J.K.* tēvam) ir atņemtas *J.K.* aprūpes tiesības, jo tēvs nespēja nodrošināt bērnam pienācīgu aprūpi.

3) Ar bāriņtiesas 2006. gada 4. aprīļa lēmumu Nr.1-6/707 lietā Nr.5-5/48-2006 *J.K.* ievietota ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijā – Rīgas pašvaldības bērnu namā „*dzēsts bērnu nama nosaukums*”

4) Ar bāriņtiesas 2006. gada 13. jūnija lēmumu Nr.1-6/1557 lietā Nr.5-5/48-2006 *J.K.* tika atļauts uzturēties pieteicējas ģimenē vasaras brīvlaikā, brīvdienās un svētku dienās līdz 2006. gada 18. septembrim, jo bija pamats uzskatīt, ka pieteicēja spēs nodrošināt bērna uzraudzību un audzināšanu.

5) Ar bāriņtiesas 2006. gada 17. oktobra lēmumu Nr.1-6/2292 lietā Nr.5-5/48-2006 tika atteikts *J.K.* uzturēties pieteicējas ģimenē brīvdienās un svētku dienās, jo tika konstatēts, ka bērnam uzturoties mātes ģimenē, māte nespēja nodrošināt meitai pilnvērtīgu uzraudzību.

[11.2] Pārsūdzētais lēmums ir balstīts uz:

1) 2007. gada 6. jūnija pieteicējas dzīves vietas pārbaudē konstatēto, ka meita ar māti nespēj normāli kontaktēties, meita izturas agresīvi pret māti, draudot, ka gadījumā, ja viņai nāksies palikt pie mātes, viņa atkal māti sitīs un lietos alkoholu, jo viņa bērnu namā esot ieguvusi ģimeni, kuras viņai nekad agrāk nav bijis (skat. l.l. 42).

2) Nepilngadīgās *J.K.* 2007. gada 6. jūnija iesniegumu par to, ka viņa nevēlas dzīvot kopā ar māti (l.l. 41).

3) Rīgas Vidzemes priekšpilsētas sociālā dienesta 2007. gada 3. maija vēstuli, kurā norādīts, ka faktiskā situācija kopš 2006. gada 18. septembra sēdes nav mainījies, līdz ar to bērna interesēs ir labāk, ja bērns paliek ārpusģimenes aprūpē.

4) Rīgas pašvaldības policijas 2007. gada 2. maija vēstuli un dokumentiem, kuros norādīts, ka bērnu nama darbinieki 2007. gada 7. martā bija spiesti vērsties policijā, lai nogādātu *J.K.* viņas mācību iestādē – Cēsu sanatorijas internātskolā. Bērnu nama iesniegumā policijai lūgts risināt jautājumu par pieteicējas saukšanu pie administratīvās atbildības par neiesaistīšanos nepilngadīgās meitas *J.K.* izglītības jautājumu risināšanā, kā arī par bāriņtiesas lēmuma nosacījumu neievērošanu.

5) Bērnu nama 2007. gada 3. maija vēstuli, kurā norādīts, ka savstarpējās attiecības ģimenē, pēc mātes un meitas vārdiem, esot labas.

6) Rīgas /dzēsts skolas nosaukums/ 2007. gada 5. jūnija, kurā norādīts, ka māte skolā nav bijusi, par bērna sekmēm un uzvedību nav interesējies, lai gan meita vēlas dzīvot pie mātes.

7) Pieteicējas bāriņtiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem par to, ka meita pie viņas negrib dzīvot tikai tāpēc, ka pieteicēja cenšas meitu audzināt, līdz ar to ir spiesta meitu ierobežot, bet bērnu namā ir asociāla vide, kurā meitai labāk patīkot. Savstarpējo konfliktsituāciju gadījumā pieteicēja lūdz policijas un kaimiņu palīdzību.

8) Bērnu nama pārstāvja bāriņtiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem par to, ka *J.K.* nevēlas būt kopā ar māti, pie mātes viņa jūtas nomākta, māte viņu neapmīlo.

9) Sociālā dienesta darbinieka bāriņtiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem par to, ka pieteicējai ir parāds par dzīvokli, bet viņa neslēdz trīspusēju līgumu ar Sociālo dienestu, līdz ar to pastāv risks, ka pieteicēja var palikt bez dzīvojamās platības, savukārt, ja tiks apmaksāti visi rēķini, nav garantijas, ka pieteicēja varēs uzturēt meitu. Sociālais dienests uzskata, ka meitai nav vēlams dzīvot pie mātes, jo māte nespēj disciplinēt meitu un meitene lieto alkoholu un smēķē.

10) Konstatējumu, ka 2006. gada rudenī pieņemtā lēmuma par atteikumu *J.K.* uzturēties pie mātes pamatā bija tas, ka meita ignorēja mātes noteiktās audzināšanas prasības, bet pieteicēja ar tās rīcībā esošiem līdzekļiem nespēja nodrošināt audzināšanas prasību izpildi, kas radīja draudus bērna pilnvērtīgai attīstībai, veselībai un dzīvībai, un ka kopš rudens faktiski nekas nav mainījies.

[12] Likumā noteiktos gadījumos aizgādības tiesības var tikt atņemtas ar tiesas nolēmumu, bet aprūpes tiesības var atņemt ar bāriņtiesas lēmumu.

Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 22.pantu viena no bāriņtiesas funkcijām ir lemt par bērna aprūpes tiesību atņemšanu. Kā tiešā tekstā minēts šajā tiesību normā, bāriņtiesa lemj par šo jautājumu, ja ir faktiski šķēršļi, kas vienam no vecākiem liedz aprūpēt bērnu, vai bērns vecāku vainas dēļ atrodas veselībai vai

dzīvībai bīstamos apstākļos, vai vecāks nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību, kā arī citos gadījumos. Savukārt, ja minētie šķēršļi ir atkrituši bāriņtiesas kompetencē ir lemt par aprūpes tiesību atjaunošanu.

No iepriekš minētā, tiesa secina, ka bāriņtiesai ir piešķirtas tiesības izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot. Tātad lēmums par aprūpes tiesību atņemšanu vai atjaunošanu ir izdošanas izvēles administratīvais akts, kuram izdošanas gadījumā ir noteikts konkrēts tā saturs (par aprūpes tiesību atņemšanu/atjaunošanu). Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65.panta otrās daļas un 66.panta noteikumiem bāriņtiesai vispirms ir jāapsver šāda administratīvā akta izdošanas lietderība. Proti, jālemj par administratīvā akta nepieciešamību (lai sasniegtu tiesisku mērķi), piemērotību (attiecīgā mērķa sasniegšanā), vajadzību (vai šo mērķi ir iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo personas tiesības vai tiesiskās intereses) un atbilstību (salīdzinot personas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu). Savukārt aprūpes tiesību atjaunošana pilnā vai daļējā apjomā (kā tas ir izskatāmajā lietā) ir jābalsta uz faktisko apstākļu izvērtējumu, ņemot vērā to, vai apstākļi, kas pastāvēja aprūpēs atņemšanas laikā vairs nepastāv, un vai nav nākuši klāt jauni apstākļi, kas tomēr nepieļauj aprūpes tiesību atjaunošanu.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrajā daļā ir noteikts, ka „Visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībaizsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses”. Savukārt minētā panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka „Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā tiek veikti nepieciešamie pasākumi bērna un vecāku atkalapvienošanās nodrošināšanai”.

No iepriekš minētā tiesa secina, ka bāriņtiesas pienākums ir izvērtēt, vai daļēja aprūpes tiesību atjaunošana konkrētajā situācijā ir bērna interesēs un vai šis pasākums var veicināt bērna un vecāku atkalapvienošanu.

[13] Saskaņā ar Civillikuma 203.pantu bērna aprūpes tiesības vecākiem tiek atņemtas, ja bāriņtiesa atzīst, ka ir faktiski šķēršļi, kas kādam no vecākiem liedz iespēju aprūpēt bērnu, vai bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāku vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ). Šajos gadījumos aprūpi īsteno otrs vecāks, bet, ja arī tam ir šķēršļi,— bāriņtiesa gādā par bērna ārpusģimenes aprūpi. Atbilstoši tam un saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 22. pantu bāriņtiesa lemj par bērna aprūpes tiesību atņemšanu vecākam, ja ir faktiski šķēršļi, kas liedz iespēju aprūpēt bērnu (minētā panta pirmās daļas 1. punkts) un vai bērns vecāka vainas dēļ atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos (minētā panta pirmās daļas 2. punkts), vai vecāks nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību (minētā panta pirmās daļas 3. punkts), kā arī citos gadījumos, kas neattiecas uz apskatāmo situāciju. Savukārt 22. panta otrajā daļā ir noteikts, ka ja bērna aprūpes tiesību atņemšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par bērna aprūpes tiesību atjaunošanu.

Bāriņtiesu likuma 22. panta ceturtajā daļa noteic darbības, kādas ir jāveic bāriņtiesai, lai vecākiem atjaunotu bērna aprūpes tiesības, proti, bāriņtiesai šādā gadījumā ir pienākums:

1) noskaidro, vai ir zuduši iemesli, kuru dēļ vecākam tika atņemtas bērna aprūpes tiesības;

2) pieprasīt no vecāka dzīvesvietas sociālā dienesta atzinumu par iespējām bērnam atgriezties vecāka aprūpē;

3) pieprasīt no audžuģimenes, aizbildņa vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas informāciju par bērna un vecāka saskarsmi, garīgo un materiālo atbalstu bērna audzināšanā ārpusģimenes aprūpes laikā;

4) pieprasīt citu informāciju, kas nepieciešama, lai pieņemtu pamatotu lēmumu.

Minētais tiesas ieskatā attiecas arī uz gadījumiem, kad tikai daļēji tiek atjaunotas aprūpes tiesības, proti, tiek dota piekrišana bērnam ilgāku vai īsāku laiku uzturēties vecāku ģimenē.

Tātad bāriņtiesai, saņemot pieteicējas iesniegumu, bija pienākums veikt Bāriņtiesu likuma 22. panta ceturtajā daļā noteiktās darbības un noskaidrot, vai eksistē faktiski šķēršļi, kas pieteicējai neļauj realizēt daļējas aprūpes tiesības pār meitu *J.K.*, un vai, atrodoties pie mātes, var tikt apdraudēta *J.K.* veselība vai dzīvība.

[14] Saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 „Bāriņtiesas darbības noteikumi” 84. punktu pirms lēmuma pieņemšanas par ārpusģimenes aprūpes veida maiņu, kā arī pirms bērna atgriešanās vecāku aprūpē, bāriņtiesa izskaidro bērnam veicamās darbības un noskaidro bērna viedokli, ja bērns spēj formulēt savu viedokli.

[15] Saskaņā ar Civillikuma 203.panta pirmās daļas 2.punktu, vecāku vara tiek pārtraukta, ja bāriņtiesa atzīst, ka ir faktiski šķēršļi, kas vienam no vecākiem atņem iespēju izlietot vecāku varu. Savukārt Civillikuma 203.panta trešā daļa paredz, ka pārtrauktā vecāku vara tiek atjaunota, kad bāriņtiesa atzīst, ka tās pārtraukšanas iemesli atkrituši. Minētais tiesas ieskatā attiecināms arī uz gadījumiem, kad bērnam tiek ļauts uzturēties pie vecākiem, bet vēl nav pamata pilnībā atjaunot aprūpes tiesības. Bāriņtiesai ir jāvadās no tā, kādi iepriekš pastāvējušie faktiskie šķēršļi ir atkrituši un vai atlikušie šķēršļi nav tik būtiski, proti, neietekmē bērna veselību, nerada draudus bērna dzīvībai un neietekmē bērna normālu attīstību, lai bērns varētu uzturēties pie vecākiem.

Tiesa uzskata, ka šajā gadījumā bāriņtiesa ir ievērojusi visus formālos priekšnosacījumus, kurus nosaka Bāriņtiesu likuma 22. pantu ceturta daļa, proti, ir uzklusīti visu Bāriņtiesu likuma 22. pantu ceturta daļas 2. un 3. punktā minēto institūciju (sociālā dienesta un bērnu nama) viedokļi un ir izpildīts 4. punktā noteiktais nosacījums, proti, ir pieprasīta papildus informācija no policijas. Bāriņtiesa ir ņēmusi vērā nepilngadīgās *J.K.* viedokli saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 „Bāriņtiesas darbības noteikumi” prasībām, un, tiesas ieskatā, izvērtējot situāciju kopumā, pamatoti atzinusi, ka joprojām pastāv faktiski šķēršļi, lai

pieteicēja izlietotu vecāku varu pār meitu, un meitas atrašanās pie mātes nav bērna interesēs.

[16] Tiesa uzskata bāriņtiesas viedokli par pamatotu, pamatojoties uz šādiem konstatētiem apstākļiem:

[16.1] starp pieteicēju un meitu ir nopietns konflikts, ko apliecina:

- 2007. gada 6. jūnija ģimenes dzīves vietas apsekošanas akts (lietas lapa 42,;

- bērnu nama */dzēsts bērnu nama nosaukums/* pārstāvja paskaidrojumi tiesas sēdē par to, ka māte netiek galā ar savu meitu, *J.* sit māti, meitene, teikdama, ka dodas pie mātes, izmanto iespēju klaiņot;

- pieteicējas pašas paskaidrojumi tiesas sēdē, ka viņa netiek galā ar savu meitu, ir bijuši gadījumi, kad meita ar draugiem un draudzenēm lieto alkoholu, meita viņu ir situsi un apzagusi;

- pašas *J.* paskaidrojumiem, ka viņa nevēlas dzīvot kopā ar māti, jo mātes klātbūtne viņu dara nervozu, un gadījumā, ja viņai liks dzīvot pie mātes, *J.* lietos alkoholu.

Tiesa uzskata, ka tā kā *J.* jau vairākkārtīgi ir lietojusi alkoholu, kura dēļ ir pat trīs reizes nogādāta bērnu klīniskajā slimnīcā „Gaiļezers”, un mātei tiesas ieskatā nav fiziskas iespējas atturēt meitu no alkohola lietošanas, *J.* uzturēšanās pie pieteicējas, var novest pie meitas veselībai bīstamām sekām.

[16.2] Pieteicēja nevar apliecināt iespējas finansiāli nodrošināt pilnvērtīgu bērna aprūpi, kā norāda Rīgas Vidzemes priekšpilsētas sociālais dienests (lietas lapa 44). Uz minēto norāda arī tas, ka pieteicējai ir piešķirts maznodrošinātas ģimenes (personas) statuss (lietas lapa 12).

[16.3] Tiesa konstatē, ka starp māti un meitu šajā gadījumā ir izveidojies nopietns paaudžu konflikts, kurš nav atrisināms bez speciālista – psihologa palīdzības. Tiesas ieskatā ir normāla parādība, ka starp vecākiem un pusaugu bērniem samilst savstarpēji paaudžu konflikti. Šādu konfliktu rašanās nav atkarīga no tā, kāds ir ģimenes materiālais nodrošinājums un sadzīves apstākļi, tomēr šajā gadījumā ir jāņem vērā tas, ka *J.K.* ilgu laiku nav dzīvojusi pie mātes dažādu iemeslu dēļ, kas tikai padziļina atsvešinātību. Tiesa konstatē, ka māte nespēj meitas rīcību ietekmēt, proti, vienīgais reālais ietekmēšanas veids, ko pieteicēja var pielietot, ir meitas finansiāla ietekmēšana, t. i., ierobežojot tai izsniedzamo kabatas naudu. Tiesa uzskata šo līdzekli par nepietiekošu, jo finansiāli ierobežojumi nevar būt audzināšanas pamatelements, ir nepieciešams garīgs kontakts, tomēr šāda kontakta mātes un meitas starpā nav. Pieteicēja tiesas sēdē norādīja, ka *J.* viņai esot nozagusi rotaslietas. Ņemot vērā to, ka galvenais audzināšanas līdzeklis ir finansiāla ietekmēšana, tiesa secina, ka meitai, paliekot pie mātes, var atkārtoties zādzības, kas var novest pie negatīvām sekām, ietekmējot *J.* turpmāko likteni.

[16.4] Tiesas ieskatā nedrīkst pastāvēt tāda situācija, ka mātei, lai nodrošinātu meitas audzināšanu, bieži ir jālūdz palīgā kaimiņi un policija. Nedrīkst pastāvēt arī tāda situācija, ka pusaugu meita pastāvīgi sit savu māti. Šāda situācija galu galā var novest pie tā, ka meita var tikt saukta pie

administratīvās vai pat kriminālās atbildības, savukārt mātei var tikt nodarīts kaitējums veselībai, kas nekādi nav pieļaujams.

[16.5] Tiesas ieskatā ir respektējams nepilngadīgās viedoklis, proti, nevēlēšanās uzturēties mātes ģimenē. Tiesa uzskata, ka bērns četrpadsmit gadu vecumā var jau skaidri izteikt savu gribu un viedokli par atsevišķiem jautājumiem. Lai gan tiesas ieskatā nepilngadīgais arī četrpadsmit gadu vecumā nevar pilnībā objektīvi izvērtēt visas situācijas savas nelielās dzīves pieredzes un nenobriedušā pasaules skatījuma dēļ, tomēr nepilngadīgā viedoklis ir svarīgs. Tiesa piekrīt pieteicējai, ka viņas meitas, kā jau jebkura bērna viedoklis ir pakļauts krasām izmaiņām atkarībā no tā, kas bērnam konkrētajā laikā un situācijā liekas izdevīgāk un labāk. Jāatzīst, ka šāds viedoklis parasti nav balstīts uz noturīgām vērtībām. Tomēr, arī ņemot vērā minēto, nevar liegt bērnam izvēles tiesības, it īpaši, ja viņa izvēle sakrīt ar bērnu interešu aizstāvības institūcijas – bāriņtiesas, kā arī citu institūciju viedokli.

[17] Tiesa nevar piekrist pieteicējas pieteikumā un tiesas sēdē norādītajam, ka bāriņtiesas lēmuma pamatā ir iespējamās pieteicējas garīgās veselības problēmas. Tiesa konstatē, ka pārsūdzētā lēmuma konstatējošā daļā ir atsauce uz Rīgas Vidzemes priekšpilsētas sociālais dienesta 2007. gada 3. maija vēstulē minēto par to, ka pieteicējas komunikācijas spējas apgrūtina pastāvīgais trauksmes stāvoklis, un ka pati pieteicēja ir atzinusi, ka izvairās vērsties Garīgās veselības valsts aģentūrā, jo vēlas tikt noņemta no uzskaties. Tomēr, tiesa arī konstatē, ka pārsūdzētais lēmums nav balstīts uz to, ka pieteicējai ir garīgās veselības problēmas un šī iemesla dēļ nav pieļaujama bērna uzturēšanās viņas ģimenē. Lēmums ir pamatots ar vairākiem citiem iepriekš minētajiem faktiskiem apstākļiem. Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesai arī nav pamata nozīmēt pieteicējas garīgās veselības ekspertīzi un vērtēt pieteicējas teikto, attiecībā par viņas veselības stāvokļa novērtējumu.

[18] Tiesa nevar piekrist pieteicējai, ka bāriņtiesa nav uzklusējusi tos sociālā dienesta darbiniekus, kuri ir bijuši pie pieteicējas mājās, un kuri ir uzskatījuši, ka meita pie pieteicējas drīkst uzturēties, jo Rīgas Vidzemes priekšpilsētas sociālais dienests kā iestādes viedoklis ir izteikts 2007. gada 3. maija vēstulē. Tāpat tiesas ieskatā nav svarīgi tas, ka šī vēstule it kā ir tapusi, bāriņtiesai pieprasot informāciju jautājumā par aprūpes tiesību atjaunošanu, nevis sakarā ar jautājuma par bērna uzturēšanos pie pieteicējas izskatīšanu. Sociālie darbinieki ir apsekojuši pieteicēju 2007. gada 27. aprīlī un konstatējuši, ka situācija kopš 2006. gada 18. septembra nav mainījusies. Tiesas ieskatā, lai nodrošinātu bērna interešu aizstāvību, jautājumu arī par īslaicīgu bērna uzturēšanos pie vecākiem, kuriem atņemtas aprūpes tiesības, ir jāizskata tik pat rūpīgi un pēc tiem pašiem kritērijiem, kas noteikti aprūpes tiesību atņemšanas vai atjaunošanas gadījumos. Tāpēc tiesas ieskatā sociālā dienesta slēdziens, kas dots lietā par iespējamo aprūpes tiesību atjaunošanu, var tikt izmantots arī gadījumā, ja tiek lemts par atļauju bērnam uzturēties pie vecākiem. Vienlaicīgi tiesa norāda, ka sociālā dienesta pārstāvja viedoklis tika uzklusēts arī bāriņtiesas sēdē, kurā bāriņtiesa pieņēma pārsūdzēto lēmumu.

[19] Pamatojoties uz iepriekš minēto, tiesa konstatē, ka, izskatot pieteicējas iesniegumu ar lūgumu atļaut *J.K.* uzturēties pieteicējas ģimenē sestdienās, svētdienās un svētku dienās, Rīgas bāriņtiesa 2007.gada 12.jūnija lēmumā nr.1-6/1289 ir pamatoti konstatējusi, ka pastāv iemesli, kuru dēļ *J.K.* nav vēlams uzturēties pieteicējas ģimenē sestdienās, svētdienās un svētku dienās, un iemesli aprūpes tiesību atņemšanai nav atkrituši, jo pieteicēja nevar nodrošināt labvēlīgus apstākļus meitas augšanai ģimenē, un meitas uzturēšanās pie pieteicējas var arī būt bīstama bērna veselībai un dzīvībai. Tiesas ieskatā ir pareizs bāriņtiesas secinājums, ka bērna interesēs šobrīd ir atrasties vidē, kas pēc iespējas mazāk negatīvi ietekmē bērna attīstību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda:

S.S. pieteikumu par Rīgas domes Rīgas bāriņtiesas 2007.gada 12.jūnija lēmuma Nr.1-6/1289 atcelšanu **noraidīt**.

Šo spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Spriedums sastādīts 2007. gada 8. augustā.

Tiesnesis

/paraksts/

Dz.Melbārdis

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas

tiesnesis _____ Dz.Melbārdis

Rīgā, 2007.gada 8. augustā